

El moll de l'os

Quan s'explica que en català la forma «médula» és incorrecta, i que la forma que prescriu el rigor acadèmic és medul·la —és a dir, no un mot esdrúixol, sinó pla, i escrit amb l geminada— se sol provocar, inevitablement, una certa reacció d'estranyesa. Efectivament, medul·la apareix als ulls de qui no en tenia esment com una forma rebuscada o detonant, difícil d'introduir en un text que vulgui ésser més aviat directe i planer, i sense capacitat metafòrica, o eficàcia expressiva, per al seu ús en sentit figurat.

I, de fet, no es pot pas negar que això darrer és cert. Dir, per exemple, que «un se sent català fins a la medul·la» representaria un intent frustrat d'expressar d'una manera rotunda i categòrica la fermesa de la seva catalanitat. Però és que, en realitat, la forma autènticament popular no és ni l'una ni l'altra: ni «médula» —considerat un barbarisme—, ni medul·la —que és un cultisme—, sinó l'expressió moll de l'os. Aquesta és una constant del llenguatge: l'existència d'aquestes creacions del parlar popular —perífrasis, locucions, expressions nominals— que han anat arraconant altres formes primitives equivalents fins a fer-ne uns cultismes, caràcter que es posa especialment de manifest en el moment en què té lloc la introducció d'uns barbarismes concurrents. En aquests casos, per tant, en l'eliminació o l'evitació d'aquest barbarisme o forma incorrecta, sempre cal tenir en compte l'existència de la solució del llenguatge popular, que tan sovint ens evitarà, també, de recórrer a una forma massa insólita o detonant. Així, en el cas concret que ens ocupa, és exclusivament l'expressió moll de l'os, o moll dels ossos que ha adquirit un sentit figurat, el qual ens permet oracions com ara les següents: Se li va ficar la humitat fins al moll dels ossos. Allí hi havia el moll de l'os de la qüestió. Era tossut fins al moll de l'os.